

Б. Мионов

Електрогосподарство України на порозі другої п'ятирічки

На початок першої п'ятирічки електроенергетичне господарство УСРР складалося з великого числа малопотужних, не зв'язаних між собою комунальних і промислових станцій. Це були майже суцільно зношені, технічно застарілі устави. В кінці 1927-28 р. на Україні була єдина районна станція—Штерівка—потужністю тоді 20.000 квт, сполучена лініями в 22 кв. з двома районами Донбасу—Алмазно-Мар'їнським і Криндачево-Чистияківським. Взагалі ж мережа ліній передачі була в зародковому стані, бо станції, що постачали енергію промисловим підприємствам і містам будувалося на місці споживання і енергія на великі відстані не пересилалася.

Загальна встановлена потужність електростанцій УСРР в 1928 р. становила 426,8 тис. квт, розподіляючись по окремих видах станцій так:

Встановлена потужність (в тис. квт.):

Районові станції	20,0
Промислові „	314,0
Комунальні „	92,8

426,8 тис. квт.

З цієї кількості на Донбас припадала половина всієї потужності—210,6 тис. квт; 90 тис. квт. було в промислових центрах Придніпров'я. Решта розподілялась між Харківською, Одеською та Київською областями.

Відставання електроенергетичного господарства, недостача енергії, що надто гостро відчувалася в Донбасі, на початок п'ятирічки загрожували стати гальмом розвитку важкої промисловості та інших галузей господарства УСРР.

П'ятирічний план узяв рішучий курс на ліквідацію відставання, на створення потужної бази централізованого електропостачання.

З 960 тис. квт. нової потужності, що її намічено було ввести в експлуатацію протягом п'яти років, 638 тис. квт або $\frac{2}{3}$, становила потужність районних централей.

Централізація електропостачання була тією центральною ланкою плану електрифікації, що з неї неминучо випливала потреба будувати високовольні лінії передачі і докорінна технічна реконструкція всього електрогосподарства.

Вже на той час, коли складалося п'ятирічний план, був розроблений (1927 р.) початковий перспективний план будівництва мереж у

Донбасі, що спирався в основному на розвиток Штерівської районної станції. За цим пляном Штерівка мала стати центром електропостачання трьох вугільних районів: Криндачево-Чистияківського, Алмазно-Мар'ївського і Луганського.

Щоб здійснити плян електробудівництва, було намічено протягом п'яти років здійснити капіталовкладень на суму 312 млн. крб.

Переходячи до підсумків виконання п'ятирічного пляну електрифікації, треба від самого початку відзначити, що в галузі будівництва станцій плян у цілому за чотири роки виконано з перевищенням, а по ряду важніших техно-економічних показників виконання стало набагато попереду плянових накреслень.

Обсяг капіталовкладень по районних і комунальних станціях виносить за чотири роки (1928—1932) 106,2% обсягу наміченого п'ятирічним пляном, в тому числі по районних електростанціях—111,2%.

Відповідно до перевиконання пляну капіталовкладень, загальна встановлена потужність електростанцій УСРР в кінці 1932 р. перевищила на 80 тис. квт. потужність за пляном на кінець першого п'ятиріччя.

Ці дані підтверджують, що будівництво електростанцій першої п'ятирічки проходило далеко концентрованіше, ніж намічено було пляном. В наслідок цього потужність районних станцій з надто незначної величини виходить в загальному балансі на перше місце, забираючи 55% встановленої потужности станцій на Україні.

Протягом останніх чотирьох років (1929—1932) на Україні було введено в експлуатацію шість великих районних станцій на таку потужність:

	Потужність на тис. квт.
Дніпродес	310,0
Штерівка	152,0
Зуївка	150,0
Есхар	45,5
Півдондрес	73,0
Ім. Держинського . . .	48,0

Серед цих шести станцій Штерівка і Півдондрес (кол. Дона сода) були ще до 1928-29 р., але мали невелику потужність—перша на 20 тис. квт., друга на 8 тис. квт. Поширення та реконструкції цих станцій були такі, що це по суті було будівництво нових станцій.

Централізація електрогосподарства протягом першого п'ятиріччя на повніше проведена в трьох індустріальних районах. На 1-ше вересня 1932 р. встановлена потужність всіх станцій Донбасу становила (по турбогенераторах) 590 тис. квт. з яких 375 тис. квт або 68,5% була в районних центрах.

Ще сильніше цей момент підкреслений в балансі потужности Дніпропетровської області, де на кінець 1932 р. потужність Дніпровської і Держинської районних станцій 358 тис. квт. становить 70% потужности всіх станцій, а коли прилучити до перших двох ще Криворізьку станцію потужністю 44 тис. квт.,—станція ця переведена в розряд районних,—то відсоток централізації досягне 80%.

У Харківському вузлі з 74 тис. квт. встановленої потужности станцій і заводських ब्लокстанцій 45,5 тис. квт., або 61%, припадає на Есхар.

Хоч не в усіх районах зростання енергетичного господарства проходило однаково швидко, все ж таки відставання енергогосподарства від росту всього народного господарства було значною мірою вижито на кінець п'ятиріччя.

Продукція електростанцій країни виросла за п'ятиріччя далеко сильніше, ніж продукція всієї і в тому числі важкої промисловости.

1932 р. на $\frac{1}{100}$ до 1927-28

Зріст вироблення електроенергії (квт-год)	321
Зріст гуртової продукції плянованої промисловости УСРР (незм. ціни)	205
В тому числі по важк. пром.	221

Загальна продукція електроенергії по УСРР по роках становить:
(на млн.квт-год.).

	1927-28	1928-29	1929-30	1931	1932	1932 на $\frac{1}{100}$ до 1927-28
О в сіх станціях	1 122,5	1 433,4	2 021,6	2 737,0	3 604,3	321,1
П т. ч. районних	46,0	73,1	298,0	686,2	1 382,0	3 000,0

Так само, як і щодо потужности, значно виростає роля районних станцій в продукції енергії. В Донбасі цей процес за останні два роки проходив особливо інтенсивно.

Якщо в жовтні 1931 р. районні станції системи Доненерго виробляли 55% усієї енергії, то в жовтні 1932 р. їхня питома вага зросла до 82%.

Створення потужних районних центрів електропостачання в промислових областях України,—Донбас, Дніпропетровська, Харківська,—поклато початок утворенню районних енергетичних систем. Посутнім елементом таких систем поряд з будівництвом районних станцій є добудова ліній пересилання енергії і трансформаторно розподільчих підстанцій.

За роки п'ятиріччя капіталовкладення в цю галузь електрогосподарства були такі (млн. карб.)¹⁾.

1927—1929 р.	1929-30 р.	1931 р.	1932 р.	Разом за 4 роки
14,8	29,8	48,6	47,8	141,0

Питання про будівництво ліній пересилання та пляномірний розвиток мережного господарства гостро став в Донбасі вже в самому початку п'ятирічки. Гострота цього питання знайшла відображення в ряді партійних і урядових рішень. У червні 1930 року пленум ЦК КП(б)У підкреслює konieczність „звернути найсерйознішу увагу на стан і організацію енергопостачання Донбасові і електропровідної мережі“.

Починаючи з 1930 р. будівництво мереж розгортається в Донбасі надто інтенсивно, причому за останні два роки (1931-1932) найсильніше росте протяг ліній напругою 115 кв. На 1-ше червня 1932 р. в Донбасі було 593 км. ліній 115 кв, що з них 295 км. було введено в експлуатацію в першій половині 1932 р. Загальний протяг ліній пересилання високої напруги становить в Донбасі 1.507 км. Якщо в 1930—1931 рр. Донбас відчував прориви в електропостачанні на ґрунті нестачі ліній пересилання і недостатньої їх перепускної спроможности, то на кінець 1932 р. Донбас вже вийшов з цього становища. Високовольтна мережа Донбасу охоплює центральний вугільний район, західну частину антрацитового району, основні центри металургії і машинобудування басейну. Ці райони охоплюють південний захід і південний схід Донбасу—основні енергопостачальні центри—тут Зуївка і Штерівка.

Північна частина Донбасу—район хемічної, соляної і гутної промисловости—дістає енергію від Північно-донецької районної станції,

¹⁾ До п'ятирічного пляну капіталовкладення на лінії пересилання не були внесені.

від якої іде лінія пересилання на Костянтинівку і Краматорське, і з другого—на Рубіжну.

Дефектом у розвитку мережі електропересилання в Донбасі почасти є позапланове прилучання споживачів, що заплутувало основну конфігурацію мережі; з цим же таки в значній мірі зв'язана друга особливість—велика неоднаковість напружень. Не зважаючи на велике будівництво та реконструкцію мережі за останні три роки в Донбасі, до останнього часу, поруч з основними ступенями високого напруження для змінного струму в 115 кв. і 38 кв, бувають іще напруження в 22 кв. і 17,5 кв., а в розподільних мережах поруч з 6,6 і 3,3 кв. буває 5,5 кв. і 2,2 кв. В найближчий рік-два повинно завершити перехід на уніфіковану напругу і закінчити реконструкцію мережі, яка забезпечить надійність і безперебійність постачання енергії всім районам Донбасу.

Лінії пересилання високої напруги—161 кіловольт—починають розвиватися в Придніпров'ї на базі ДЕС.

В 1932 році вже побудовано перші ділянки високовольтного Дніпровського кільця—ДЕС—Дніпрокомбінат ДЕС—Дніпропетровське. В будівництві також ділянки Дніпропетровське—Кам'янське.

Що надто важливо відзначити—це початок в першому п'ятиріччі будівництва ліній пересилання Дніпро—Донбас, напруга якої так само 151 кв.

Крім Донбасу і Придніпров'я лінії 35—115 кв. має Харківська область, де побудовано 73 км. ліній 115 кв і 63 км. ліній 38 кв напруги від районної станції Есхар.

В першому п'ятиріччі вже чітко намітилися контури основних енергетичних систем України, що охоплюють найважливіші райони І-ої вугільно-металургійної бази Союзу—Донбас, Придніпров'я, Харків

* * *

70% встановленої на кінець 1932 р. потужності електростанцій України введено в експлуатацію протягом останніх чотирьох років і тільки 30% являють собою старий основний капітал. Вже це дає уявлення про величезні темпи і розміри реконструкції електрогосподарства України, що проведено за цей короткий період.

Різко збільшився розмір потужності станцій—від 20—30 тис. квт граничної потужності в 1928 році до 150—310 тис. квт. в 1932 р. Це потягло за собою збільшення потужності окремих агрегатів.

Зріст потужності турбогенераторів можна, напр., конкретно простежити на розвитковій Штерівської станції.

Встановлено: 1926 р. 2 агр.×10 тис. квт.

Додатково . 1929 р. 2 агр.×22 тис. квт.

Додатково . 1931 р. 2 агр.×44 тис. квт.

Разом вся встановлена потужність 152 т. квт.

Останні турбіни Штерівської станції належать вже до числа найбільших сучасних теплових турбін. На Зуївці з самого початку (1931 р.) встановлюється три турбіни і генератори по 50 тис. квт. Основний рівень потужності нових агрегатів, введених в роботу на теплових станціях за останні чотири роки,—це 22 (24) тис. квт.—50 тис. квт. Рекорд потужності турбогенераторів у першому п'ятиріччі дає Дніпрельстан.

Характерно, що коли станцію вже будували—в 1928 р., намічалось встановити на ній 13 агрегатів по 50 тис. кінських сил, цебто на 36 тис. квт. кожний. Це була найбільша потужність гідротурбін,

встановлених на цей час на великих гідростанціях у передових капіталістичних країнах.

На Дніпровській станції встановлені турбогенератори номінальної потужності в 62 тис. квт. (84 тис. НР). Цю потужність турбіни ДЕС будуть розвивати при напорі 35,5 м. і 3.150 м³/с витрати води, а максимальна потужність, яку турбіни ДЕС можуть розвивати при найбільшому напорі води перед греблею і коли цілком відкрити напрямний апарат, далеко вище номінальної і досягає 103 тис. НР, або 75,5 тис. квт. Це найбільші в світі гідротурбіни. З них 5 виготовила в ПАСШ фірма Ньюпорт-Ньюс, а дальші 4 виготовляє завод „Електросила“ в Ленінграді (одну турбіну вже монтують).

Поряд з ростом потужності турбін і генераторів росте потужність казанів. Сучасний великий казан з 1.500 м² поверхні нагріву і видатністю 90—100 тонн пару за годину відповідає 16—20 тис. квт. потужності турбогенераторів. Ми перейшли до казанів такої потужності (8 казанів на Штерівці, 8—на Зуївці, 3 казани по 1.250 м² на Есхарі та інших станціях) від паровиків в 250—400 м² на початку п'ятиріччя.

1.500 м² це ще (або вже) не границя потужності казанів, засвоєної великими електростанціями в Радянському Союзі. На Каширській електростанції (Московська область) працюють казани з поверхнею нагріву по 3.100 кв. метр. кожний. Це найбільші і найпотужніші казани в Європі.

Поряд з ростом поверхні нагріву росте пароздіймання з квадратного метру поверхні нагріву казанів, тиск і температура пари, що ними в цілому досягнуто значного підвищення видатності й економичності казанового господарства. Найсильніше цей процес технічного вдосконалення можна знов простежити на нових великих районних станціях.

На тій же самій Штерівці перші 8 казанів, встановлені не задовго до початку першої п'ятирічки, дають зняття парів 25—30 кг./год. з м² поверхні нагріву; останні ж 8 казанів, встановлені в 1930—1932 рр., дають 75—90 кг. пари з кожного м². Крім Штерівки, і інші районні станції, устатковані за останні три роки, так само мають потужні казани з високою нормою зняття пари—на рівні сучасної передової техніки. Щодо переходу на підвищене тиснення—30 атм., то піонерна станція на Україні є Зуївка, що працює на 29 атм. Більшість нових районних станцій працює з тисненням пари в 18—30 атм., проти 10—14 атм., найпоширеніших на початку п'ятирічки.

Високе тиснення порядку 60—100 атм. і більше широко застосовується останніми роками на нових електростанціях в ПАСШ і на заході. Станції з високим тисненням і високою температурою перегріву пари вже показали великі переваги, дали можливість набагато знизити витрату пари та палива на вироблену квт.-годину електроенергії.

В СРСР—перше п'ятиріччя підготувало базу для широкого переходу найближчими роками на високе тиснення по наших станціях. Ця база, поперше, в тім, що на районних великих станціях Союзу вже широко застосовується підвищене тиснення 30—35 атм., що являє собою підготовчу ступінь для переходу на вище тиснення. По-друге, в СРСР уже збудовані і працюють станції на високое тиснення 60 атм. (ТЕЦ Березніківського комбінату, ТЕЦ ТЕЖЕ в Москві). Величезний інтерес і велике значення в справі нагромадження Радянським Союзом самостійного досвіду експлуатації станції високого

тиснення—в 100 і більше атм. має будована тепер ТЕЦ Всесоюзного Теплотехнічного Інституту (Москва), що розрахована на тиснення в 130 атм. Потрете, базою для переходу на високе тиснення пари в казанах і турбінах є якісна металургія, сучасне казанобудівництво й електромашинобудівництво. Ці галузі утворено в Радянському Союзі в першому п'ятиріччі і в другому п'ятиріччі вони зростають далі. Відповідальні частини турбін і казанів, що видержують величезне напруження при високому тисненні пари, ставлять особливі вимоги до якості металу, вимагають спеціальних сталей, стопів—феромолібден, ферохром тощо.

Щодо температури перегріву пари, то на районних станціях України і Союзу вона становить 376° — 425° . Тут ми також досягли показників, що стоять на рівні найкращих станцій за кордоном.

Поряд з будівництвом потужних районних станцій, в першому п'ятиріччі було значною мірою поновлено встаткування багатьох старих станцій. В результаті цілий ряд невеликих електростанцій перетворився на великі центральні станції загального користування. Такі: Харківська, Київська, Одеська комунальні станції, Криворізька промислова та інші.

При всіх цих досягненнях технічне переозброєння електро-господарства України ще не завершено.

На кінець п'ятирічки ми виходимо ще з великим числом явно застарілих невеличких станцій, з спрацьованим, давно амортизованим устаткуванням віком від 20 до 30 років, станцій явно неекономічних, що підлягають, кінець кінцем, демонтажу. Плянний демонтаж застарілих устав провадиться останні два роки в Донбасі, на черзі демонтаж великого числа дрібних неекономічних устав в Наддніпрянщині, в зв'язку з пуском Дніпрянської та Дзержинської районних станцій і значним поширенням Криворізької станції.

Ліквідувати старі станції, однак, можна лише в тій мірі, в якій нові районні станції дійсно зуміють їх заступити. Це вимагає в багатьох випадках будувати нові розподільні і високовольні мережі, цебто потребує часу і капітальних витрат. Питання про демонтаж старих станцій по скільцтованих районах, переведених на централізоване електропостачання, має ще й другу сторону. В ряді випадків старі устави, що їх знімають, можуть іще працювати, хоч і недосить економічно. Справу використання таких устав в іншому місці, маючи на увазі величезні потреби відсталих районів України, слід уважно вивчити. До цього часу плянові органи над цією справою працювали ще мало.

Тим часом треба відзначити, що такі області, як Київська, Одеська, Вінницька, Харківська—ще не вийшли з дефіциту енергії, оскільки в них будівництво нових станцій і поширення старих було недостатнє, відставало від росту потреб реконструйованої промисловості та соціалістичного сільського господарства.

Багато з старих устав Донбасу потужністю від 1.000 до 3.000 квт., коли їх використати в радгоспах, колгоспах, МТС, можуть стати за первісну базу для запровадження електрики в цілому ряді сільськогосподарських районів, що стоять осторонь і далеко від потужних районних електростанцій.

* * *

Районові центральні УСРР являють собою потужні підприємства, що забирають десятки тонн палива кожної доби (Штерівка, наприклад, до 140 тонн), що мають механізовані млини і злагоди, що по-

дають вугілля, механізовані паливні й автоматично регульовані електричні злагоди.

Великим якісним досягненням п'ятиріччя є широке освоєння електростанціями низкосортного й покидного палива.

Районні станції Донбасу цілком працюють на низкосортному паливі—Штерівка й Зуївка на штибі, Півдонгрес на штибі з домішкою відсіву марки Д. Більшість ЦЕС'ів у системі Доненерго так само здебільшого (деякі цілком) перейшли на штиб і посліди різних марок вугілля.

Повну картину засвоєння низкосортного палива станціями Донбасу (Доненерго) показують такі дані (на 1 жовтня 1932 р.):

Засвоєння низкосортного палива (на %/о/о)	
Зугрес	100,0
Штергрес	100,0
Півдонгрес	33,4
Разом по Грес	83,8
Центральні станції (ЦЕС)	88,7
Разом по Доненерго	84,7

Мимо цього станції металургійних заводів Донбасу і Придніпров'я роблять частково, а деякі (станції при заводах ім. Сталіна, ім. Рикова) цілком на покидному газі доменних і коксових устав

В районах Харкова, Києва, Одеси так само маємо значне зрушення щодо освоєння низкосортного донецького палива (Есхар та інші станції).

Найближче завдання полягає в тому, щоб закріпити і закінчити перевід електростанцій на низкосортне донецьке паливо і перейти до освоєння нових видів місцевого палива—бурого вугілля та торфу на Правобережжі і в Придніпров'ї, які мають ці види палива. Розв'язати це завдання практично мають найближчі роки.

Щодо якісних зрушень, одним із найважливіших підсумків першого п'ятиріччя є зниження витрати палива на вироблену кіловат-годину.

Наявні дані про ряд основних станцій і групи станцій говорять про безперечно великі позитивні зрушення в цій галузі.

По деяких відзначених далі станціях, норма витрати умовного палива за останні роки дорівнювала таким величинам (в кг на вироблену квт-год.).

	1926-27 р.	1928-29 р.	1932 р. ¹⁾
Штерівка	1,10	0,85	0,745 ¹⁾
Зуївка	—	—	0,673 ¹⁾
Півдонгрес	—	—	0,501 ¹⁾
Станції Зукренерго (Київ. область)	—	,95	0,86
Есхар (Гес 2) (Харків)	—	—	0,664
Кам'янська Гес (ім. Дзержин.)	—	—	0,96

Провідну роль у зниженні витрати палива на вироблену кіловат-годину, як і щодо інших якісних показників відіграли нові районні станції, що розпоряджають потужним, вдосконалим казановим господарством.

Вплив, що справив розвиток районних станцій на зниження пересічних питомих витрат палива по великих районах України, видно з такої динаміки цього показника по всіх станціях Доненерго (пересічна питома витрата—кг.-квт-год.):

1931 р.—I кв.	1931 р.—IV кв.	1932 р.—I кв.	1932 р.—II кв.
1,175	0,946	0,920	0,861

У вересні 1932 р. пересічна витрата по району дорівнювала вже 0,769 кг. на вироблену квт-годину електроенергії, у жовтні 0,764 кг.

¹⁾ Дані за жовтень 1932 р., по решті станцій—за перше півріччя 1932 р.

Це зменшення пересічної витрати по великому району, а саме на 35% менш як за два роки—є найяскравіший показник величезних зрушень у технічному рівні електрогосподарства Донбасу.

У галузі витрати палива система Доненерго пройшла за два роки примірно той же самий шлях, як і електростанції ПАСШ за десятиріччя 1919—1929 рр., протягом якого часу витрата палива на кг. зменшилась від 1,2 кг. до 0,75 кг.

* * *

Протягом 1929—1932 рр. в електроенергетичне господарство УСРР влилася нова потужність в 1 млн. квт., яка в 2,4 рази перевищила потужність електростанцій України, що була на початок п'ятиріччя. Прикметна особливість нового основного капіталу електростанції—це його далеко вищий технічний рівень, це складність нового устаткування, що вимагала такої кваліфікації від експлуатаційного персоналу, яка стояла б повнотою на рівні передової техніки.

Труднощі освоєння нового устаткування посилювались у зв'язку з тим, що при великому фронті будівництва нових станцій, багато з них вводилося в експлуатацію ще не цілком закінченими. Тимчасом диспропорції в готовості окремих частин устаткування на станції позначаються сильніше, ніж на машинобудівельному або іншому заводі, бо ні одна з частин станції—казан, турбіна, генератор, не можуть робити, коли подальші, зв'язані з нею частини не цілком готові. Більше того, якщо станція готова до роботи, але ще не готова система розподілу або споживачі енергії не підготовлені приймати енергію з потрібною силою струму і вольтажем, її так само не можна пустити в хід.

Якщо на машинобудівельному і більшості інших заводів окремий цех, або навіть верстат у крайньому разі можуть працювати самостійно на привізному матеріалі, і давати свою продукцію окремо і незалежно від інших верстатів і цехів, то противно цьому частина станції самостійної продукції або напівпродукту не дає, а станція цілком може робити тільки тоді, коли розподільча система і споживач з нею зімкнути в одне зв'язане коло, яким тече електричний струм. Відомо, що відставання будівництва ліній пересилання в Донбасі в 1929—1931 рр. лімітувало використання потужности нових районних станцій.

В середині станцій, побудованих і пущених за останні роки, найчастіше можна спостерігати відставання потужности паровичного господарства від потужности турбін і генераторів, що зв'язані з великою напруженістю балансу казанів і допоміжного до них устаткування по Союзу в цілому.

Найгостріше ця диспропорція в ступні готовости різних частин станції проявляється в Донбасі, де будівництво нових районних станцій було найсильніше.

Потужність районних станцій Донбасу на I-VII 1932 р.
(на тис. квт.).

	Встановлено потужність (по турбогене- раторах)	Потужність (за нижнім лімітом потужности устаткування)
Зудрес	150	100
Шдрес	152	100
Півдондрес	73	27,5
Разом	375	227,5

Робоча потужність станцій, обмежена головним чином наявною потужністю казанів, становила на 1-ше липня 1932 року тільки 60% всієї встановленої. Якщо прийняти резерв встановленої потужності турбогенераторів районних станцій Донбасу в 15%, і скинути його з балансу генераторної потужності, то і в цьому разі близько 100 т. квт. турбін і генераторів не можна було використати через обмежену видатність інших елементів станцій.

В цьому одна з головних причин недостатньо повного використання потужності нових станцій. Друга полягає в недостатній підготовленості робітників і техперсоналу до освоєння нового устаткування та факторів експлуатації, що походить з цього.

До цих факторів у Донбасі слід додатково відмітити недобір енергії споживачами, що обумовив у деяких районах неповне використання станцій.

Треба зупинитись на аварійності наших станцій за останні два роки.

Відомості по Донбасу доводять про зниження аварійного недовідпуску у відсотках до виробленої станціями електроенергії з 1,3% в 1931 р. до 0,5% в I півріччі 1932 року і навіть 0,31% в жовтні. Але для оцінки стану аварійності цих відсотків ще недостатньо. Кількість аварій залишається і в першій половині 1933 року високою—до 50 аварій пересічно на добу (I кварт. 1932 р.) проти 55 аварій в минулому році (I півріччя). Фактичний недовідпуск енергії споживачам також залишається на рівні I півр. 1931 року.

Проблема аварійності в умовах Донбасу і інших районів України вимагає спеціальні проробки. Тут ми обмежимося декількома основними зауваженнями. Окрім зовнішніх і стихійних явищ, де літом аварії спричиняються частою грозою, а зимою—гололедицею, слід звернути увагу на аварійність через недосконалість системи та експлуатації.

В той час як зовнішні стихійні явища переважають у виниканні аварій, але в дальшому розвитку виниклих аварій, поширенні аварій на суміжні ділянки, роля стихійних причин помітно знижується, недосконалість системи та експлуатації грає головну роль в розвитку виниклих аварій і притому помітно більшу роль, ніж у виникненні їх.

До недосконалості системи слід залічити насамперед недостатньо надійний їх захист від струмів короткого замикання. По суті на карб цій причині слід залічити виникнення багатьох аварій, які частогусто відносяться на карб зовнішніх і стихійних явищ.

До недосконалостей системи слід залічити так само недостатньо чітку і надійну роботу контрольних приладів у паровичниках, та електричної частини станцій, недостатньо швидку сигналізацію і повільну роботу автоматичних злагод, що виникають вражені аварією ділянки.

Створення хуткочинного і надійного захисту від струмів короткого замикання, введення в достатній кількості автоматичних реле, контрольних вимірних приладів—одне з найважливіших завдань, що його треба розв'язати найближчими роками, щоб налагодити безперебійну роботу станцій і мереж, звести аварії до мінімуму.

Поряд з аваріями через недосконалості системи значне місце посідають аварії через недоліки експлуатації. Тут важно відзначити що недоліки експлуатації, зокрема невміння експлуатаційного, технічного персоналу станцій швидко орієнтуватися на початку аварії і

вжити заходи, щоб її локалізувати і ліквідувати, є одна з важливих причин ускладнення й розвитку аварій.

Дефекти експлуатації вимірюються, проте, не тільки в наведених відсотках аварійної недодачі енергії. Сила не тільки в тому, щоб обрахувати ролі окремих факторів в аваріях, що вже мали місце і зчинили свій згубний вплив. Сила в тім, що одним з головніших завдань районних енергоуправ і адміністративно-технічного персоналу станцій є систематична боротьба з можливістю виникнення аварій, проведення в цій галузі пляново-запобіжних заходів. Проте, заходи ці, до яких відносяться зокрема правильне і своєчасне проведення пляново-запобіжного ремонту станцій і мереж, здійснюються здебільшого недостатньо. І звідси постає підвищення числа аварій. Недосить береться до уваги також досвід боротьби з типовими аваріями, що повторюються в певних умовах, як у нас, так і за кордоном.

Систематична, постійна боротьба з аваріями є одно з головніших центральних завдань у галузі електрогосподарства УСРР. Основною передумовою її виконання є підвищення якості технічного керівництва та оперативного планування в цій галузі.

Зростання потужності електростанцій і розвиток ліній пересилання енергії став основою величезного зростання енергоозброєності й електрифікації народного господарства. В промисловості Союзу 73% верстатів робить на електричній повідні. Окремі галузі, як електромашинобудівництво, тракторобудівництво та інше електрифіковано цілком. Вугільна промисловість електрифікована на 80%. В цих передових галузях важкої промисловости ми вже випередили рівень електроозброєности Західної Європи і вийшли на рівень ліпших показників ПАСШ. Можна на ілюстрацію відзначити, що проти 80% електрифікації вугільної промисловости у нас, в Рурі і у вугільному басейні горішньої Силезії (Німеччина) на електричній повідні робить тільки 46% робочих механізмів. Крім електроповідні відбувається впровадження електроенергії безпосередньо в технологічний процес у формі електротоплення, електролізу, електрозварювання. На кінець п'ятиріччя виростають потужні енергоємні споживачі в особі хемкомбінатів, виробництво феростопів, алюмінію, якісної сталі в електропечах. Цей процес знаходить своє місце і відбиття так само і в промисловості УСРР. В загальному баянсі електроенергії промисловість посідає 90%. Та крім промисловости електроенергія надзвичайно швидко входить у вжиток соціалістичному сільському господарстві, головню в процесах оброблення врожаю (молотьба) та у тваринництві. Чимало виросло споживання енергії в комунально-побутовому господарстві.

Зріст споживання енергії в народньому господарстві УСРР в 3,2 рази за п'ятиріччя поставив на всю широчінь справу планування споживання електроенергії.

Ефективність використання енергії в галузях народного господарства впирається, поперше, в те, наскільки правильно використовуються робочі верстати й інші виробничі агрегати підприємств, подруге, в правильний добір та використання електроустаткування (мотори, трансформатори тощо). Не торкаючись першого моменту, слід відзначити, що в багатьох випадках електроустаткування на підприємствах використовується ще недосить ефективно і неправильно, часто трапляється ламання та вихід з роботи моторів. Для ілюстрації наведемо дані шахтоуправ Донбасу.

„Через брак кваліфікованих кадрів електриків, через послаблення уваги до електроустанов від адміністрації шахт і рудоуправ, від шахтних організацій останнього часу почастішали випадки псування моторів. Мотори почали виходити з роботи. По шахтах Петровської рудоуправи не працює 100 моторів, Макіївської—70, Будьонівської—50 і т. д. З 4.000 високовольтних та низьковольтних моторів тресту „Сталінвугілля“ 10% не працює. По „Луганвугілля“ не працює 12% усіх моторів, що є на шахтах“¹⁾.

Отже, засвоєння електроустановлення у споживачів енергії так само натрапляє на великі труднощі, пов'язані з недостатньою кваліфікацією робітників, часто з недбайливим доглядом моторів і іноді з прямим шкідництвом. Завдання з засвоєнням нового електроустановлення, завдання правильної розстанови моторів у цехах, так щоб вони були завантажені якнайповніше і мали досить високий косинус фі—є одно з найважливіших поточних завдань підприємств. Для його реалізації потрібно мати систематичний нагляд над навантаженням електроустановлення, що на великих заводах досягає багатьох тисяч одиниць моторів, зварювальних апаратів тощо, потрібно переставляти мотори, недосить навантажені в даному місці, поліпшувати коефіцієнт одночасності навантаження різних моторів у цехах. Все це має дати чималий зріст косинусу фі по заводах.

На більшості заводів косинус фі нижчий від обов'язкової мінімальної норми НКВажпрому, а саме—0,8, а по деяких просто недозволено низкий. Приміром, на основних заводах Харкова маємо такі дані в цій справі:

	ХЕМЗ	ХПЗ	„Серп та Молот“	ХТЗ
Липень 1932р.	0,66	0,66	0,54	—
Серпень „	0,63	0,66	0,57	—
Вересень „	0,79	0,71	0,51	0,67

Хоча вересень і дає поліпшення коефіцієнту потужності на ХЕМЗ'і та ХПЗ, проте картина залишається все ще незадовільна і на цих заводах, бо вони здійснюють у себе фазокомпенсувальні заходи (синхронні компенсатори на центральних заводських підстанціях), наявність яких зобов'язує ці підприємства косинус фі на рівні не нижче 0,9.

Коли ж від підстанцій заводів спуститися до підстанцій цехів, то картина тут ще гірша. На ряді цехових підстанцій ХПЗ, „Серпа та Молота“, „Світло Шахтаря“ косинус дорівнює 0,42—0,45.

Звідси великі перепади за низький косинус, — напр., по „Севукренерго“ 245 тис. карб. за три квартали 1932 р. Сотні тисяч карбованців переплачують на низькому косинусі щороку споживачі Донбасу і інших районів.

Боротьба за підвищення косинусу фі—це боротьба за краще використання енергоустановлення на підприємствах, за зменшення потреби в нових моторах.

Наказ НКВажпрому про підвищення косинусу (1932 р.) на багатьох підприємствах іще невиконаний, а котрі заводи й зуміли підвищити цей коефіцієнт, то в значній своїй частині вони не змогли

¹⁾ Див. „Комуніст“ 28/XII 1932 р. ст. Д. Подвисоцького „Вугільні трести занедбали енергетичне господарство шахт“.

вдержатися на високому рівні. Напр., завод ХЕМЗ у третьому кварталі 1932 року мав косинус далеко нижчий, ніж у першому кварталі (0,75—0,79), те ж саме маємо на „Серпі та Молоті“ (0,72 у січні та лютому) і цілому ряду інших заводів. Поліпшення косинусу лишається надалі одним з центральних завдань підприємств і його треба здійснювати з усією впевненістю і систематичністю в 1933 і найближчих років.

В раціоналізації електрогосподарства та поліпшенні косинусу фі повинні взяти активну участь районні філії Головенерго, контрольні і плянові органи (місцеві РСІ, міськ-і облплани). Треба відзначити, що замість дійсного, живого керівництва та допомоги заводам у цій справі, районні енергоуправи обмежуються переважно тим, що надсилають рахунки на сплату штрафів за низький косинус¹⁾.

З підвищенням коефіцієнту потужності тісно зв'язується другий момент—регулювання графіку навантаження та споживання енергії на підприємствах. Досвід МОГЕС'у, Ленінграду і Харкова показав, які великі можливості для економії потужності, що забирають споживачі від електростанцій, мають великі промислові центри, коли регулювати графік навантаження споживачів. У Харкові правильний розподіл вихідних днів підприємств, часів обідньої перерви, другої зміни, завантаження переважно на ніч електроємних агрегатів—електропечей, компресорів тощо,—все це дало можливість знизити п'яні зимового максимуму навантаження по місту на 1932-33 р. від 65 тис. квт до 59 тис., цебто на 10%, а в останній час—до 16—20%.

Максимум навантаження МОГЕС'у в наслідок здійснення аналогічних заходів має бути знижений на 50 тис. квт. Зниження максимуму навантаження у споживачів при тій же самій кількості споживаної енергії означає краще заповнення графіку навантаження і в результаті має дати зменшення потрібної потужності електростанцій. За директивною постановою УЕН від 16-X 1932 р. регулювання графіку навантаження споживачів має знизити максимум навантаження електростанцій України не менш як на 10% проти того рівня, що складається до регулювання.

На шляху до плянового регулювання графіку електронавантаження доведеться подолати ще чималу нерухомість і консерватизм як районних управ, що здебільшого не хочуть взяти на себе цю „додаткову“ роботу, так і самих підприємств, не схильних обмежувати себе на графікові роботи підприємства в цілому і окремих його цехів. Заводоуправи не відчувають себе відповідальними за ті прориви в електропостачанні великих районів, що часто трапляються від явно підвищених вимог до енергопостачальних станцій.

У заявках на електроенергію від великих і дрібних заводів переважає нездорова заправка і тенденція перестрахувати себе, замість боротися за економію енергії та зниження максимуму навантаження. Обслідування підприємств, зроблене Харківським ОблРСІ у зв'язку з підготуванням до зимового максимуму 1932-33 р., цілком це ствердило. От, приміром, заявки і дійсний максимум навантаження 1931 р. на трьох заводах Харкова:

¹⁾ До речі сказати, що накидки за низький косинус потрапляють у загальний прибутковий баланс районних управ, становлячи помітну частину їхніх прибутків, покриваючи часом збитки від поганої роботи станцій. Звідси пряма заінтересованість районних філій в одержанні цих накидок.

Треба добитися того, щоб певна частина цього фонду не йшла на прибуток Райенерго, а витрачалася б спеціально на раціоналізацію енергетичного господарства підприємства.

	Заявки заводів	Фактично
ХЕМЗ	17,5 млн. квт.	11,9 млн. квт.
ХПЗ	22,0 „ „	11,4 „ „
Серп та Молот	13,7 „ „	5,2 „ „

А от дані про заявлену від тих же самих заводів потребу (в тис. квт.) на період зимового максимуму 1932 р. і про ту потужність, що їй намічено для цих заводів у пляні зимового максимуму, враховуючи врегулювання графіку навантаження (тис. квт.)

	Заявки заводів	Намічено за пляном
ХЕМЗ	3,8	2,7
ХПЗ	11,8	8,5
Серп та Молот	2,9	1,7

В результаті маємо звичайний недобір енергії й потужности споживачами проти заявленої ними величини. Звідси в значній мірі виникає явище, що часто здається парадоксальним, а саме—надлишок потужности на електростанціях у районах, що за пляном мусили б мати дефіцит потужности. Напр., у Донбасі наявна потужність електростанцій (Доненерго) в першому півріччі 1932 р. зросла від 252 тис.квт. до 302 тис. квт. а, максимум навантаження станцій становив у першому півріччі 158 тис. квт. Безперечно, що тут чималу роль відіграло не тільки невиконання виробничої програми на ряді підприємств вугільної та металургійної промисловости, але й явно перебільшені заявки споживачів електроенергії. З другого боку, треба підкреслити, що районні енергофілії замість уважно вивчити споживачів, їхню справжню потребу в енергії, або просто записують собі заявки у загальний плян споживання енергії по району, або ж більш-менш механічно зрізують їх.

Поширену ще практику грубих прикидок треба замінити систематичним вивченням електрогосподарства, показників його роботи в конкретних умовах районів і підприємств. Досі ще більшість районних енергоуправ, замість вивчати такі елементи пляну, як втрати в мережах, коефіцієнти одночасности максимуму навантаження по району, власні потреби станцій, коефіцієнти використання устаткування,—механічно беруть пересічні показники з підручників або літературних даних.

У нас, напр., за коефіцієнт одночасности максимуму навантаження різних споживачів по Союзу беруть за 0,85. Це значить, що як максимуми навантаження споживачів у часі (протягом доби і протягом року) не завжди збігаються, то сукупний максимум навантаження має дорівнювати близько 85% звичайної суми максимумів усіх споживачів. Але якщо цим пересічним коефіцієнтом можна умовно користуватися при плянуванні потрібної потужности електростанцій по Союзу в цілому, то, цілком очевидно, що ступінь одночасности попадання в максимум навантаження району буде різна для різних районів. Тим часом, як правило, замість перевіряти цей коефіцієнт у кожному енергетичному районі, енергоуправи Головенерго майже всюди оперують пересічним, умовним коефіцієнтом 0,85.

Те ж саме слід сказати і за інші елементи пляну. Втрати в мережі та трансформаторах у плянових розрахунках звичайно беруть за 10% корисної витрати енергії. Але цей відс. має сильно коливатися в

різних районах залежно від того, наскільки централізоване постачання енергії, на яку відстань енергію передають, скільки е ступенів трансформації і т. д.

Перевірка коефіцієнту втрат енергії в мережах в умовах Харківського енергетичного вузла показала, що органічні втрати при пересиланні енергії становлять тільки 2,5% корисного відпуску станції.

Можна було б навести ще багато подібних прикладів. Та досить і цих для того, щоб ствердити всю гостроту і нагальність вимоги поліпшити якість плянування електрогосподарства.

* *

Підсумовуючи виконання п'ятирічного пляну електрифікації УСРР, треба відзначити такі основні моменти:

1) Безперечний і очевидний є факт величезного зростання потужності станцій і, передусім, станцій районного значення. Електропостачання народного господарства України централізовано більш як на половину. Оформилися основні енергетичні системи—Донбасу, Наддніпрянщини, Харкова. Технічний рівень нових станцій і високовольтних ліній пересилання у багато разів вищий, ніж старих.

2) Ліквідовано голод на електроенергію в Донбасі, утворено потужну базу електропостачання Наддніпрянщині. Найближче завдання в тім, щоб підтягти відсталі райони, де будування нових станцій було недостатнє (Харків, Одеса, Київ, Вінниця).

3) Основне виробничо-технічне завдання полягає в тім, щоб цілком засвоїти нову потужність станцій і збільшити продукційність ділових агрегатів. Головну увагу треба звернути на збільшення продукційності паровичного устаткування, потужність якого здебільшого нижча від потужності турбін та генераторів станцій.

4) На весь зріст стало завдання плянувати споживання енергії. Районні енергоуправи твердо треба повернути лицем і щільно до справи раціоналізації електрогосподарства споживачів, до справи зниження максимуму навантаження, економії енергії в процесі споживання, оскільки характер і режим споживання енергії безпосередньо впливають і в значній мірі визначають собою режим роботи генеруючих станцій.

5) Якість плянування всіх елементів електрогосподарства треба підвищити. Треба пильно вивчати ці елементи в конкретних умовах різних районів і підприємств. Досконально знати своє енергетичне господарство—основна вимога, що ставиться в нових умовах перед районними енергофіліями і заводами.

6) Ці завдання й вимоги стосуються не тільки до оперативно-господарських організацій, але й до системи плянових органів, що повинні підштовхувати, направляти і контролювати роботу перших.

С. Канарський

Житлове та комунальне господарство в 1933 р.

Житлове та комунальне господарство за першу п'ятирічку досягло величезних успіхів. Особливо великі ці успіхи в Донбасі та інших промислових районах. Велетенські успіхи індустріялізації країни і розгортання колгоспного руху стали за головні передумови відповідного розвитку міського господарства по цілій Україні і, зокрема в індустріальних районах.

Розвиток міського господарства відбувався не стихійно, а за точно розробленим планом, відповідним до зростання промисловости, соціально-культурних потреб трудящих мас, принципів пролетарського побуту, пролетарської культури і соціалістичного будівництва в цілому.

Різкий поворот у міському господарстві стався в 1931 р. в зв'язку з рішеннями червневого пленуму ЦК ВКП(б) про комунальне будівництво. Ці рішення загострили увагу всієї партії на проблемах міського господарства.

„У боротьбі за п'ятирічку,— сказано в резолюції пленуму,— за даліші успіхи соціалістичного будівництва, за успіхи соціалістичних підприємств, за поліпшення матеріально-побутових умов трудящих за культурне піднесення й охорону їхнього здоров'я, за неухильне збільшення реальної зарплати,— питання міського господарства (житло, водопостачання, освітлення, ogrівання, каналізація, міський транспорт, зовнішнє впорядкування, лазні, пральні, громадське харчування) набувають величезної ваги“.

Впровадження в життя постанов червневого пленуму ЦК ВКП(б) в житлокомунальному господарстві за останні півтора роки першої п'ятирічки було основною провідною низкою його розвитку.

Не зважаючи на величезні досягнення за роки першої п'ятирічки, міське господарство ще чималою мірою відстає від темпів бурхливого розвитку промисловости, від зростання людности.

Максимальне зниження рівня цього розриву, що становить порою гальмо розвитку промисловости, поряд з завданнями, що їх висувають великі проблеми другої п'ятирічки, рішення червневого (1931 р.) пленуму ЦК ВКП(б), що лишаються актуальними на найближчі роки, ось що було вихідним при складанні контрольних чисел 1933 року.

Короткі підсумки житло-комунального будівництва в першому п'ятиріччі

Один з найяскравіших показників розвитку комунального господарства в першому п'ятиріччі становить динаміка росту капіталовкладень. В 1929 році в комунальне будівництво вкладено 41,6 млн. крб.,

в 1930 році—53,8 млн. крб., у 1931 році—79,4 млн. крб. і в 1932 році—138,2 млн. крб. (за передбаченим виконанням). Таким чином, загальна сума вкладень в комунальне будівництво за першу п'ятирічку, тобто фактично за 4 роки, становить 313,0 млн. крб. (Приріст вкладень, як порівняти з вкладеннями за попередні чотири роки, становив 131⁰/₀). Особливо різке зростання, як бачимо, дає 1932 рік.

Основну масу капіталовкладень направлялося в комунальне будівництво індустріальних районів (Донбас, Дніпропетровське, Харків, тощо), відповідно до тих вимог, що їх ставило до комунального господарства бурхливе зростання промисловости цих районів і зв'язаних з цим завдань обслуговування комунальними заходами ростущих потреб трудящих мас.

По окремих галузях комунального будівництва питома вага капіталовкладень припадає переважно на заходи санітарно-оздоровчого характеру, а саме 158,0 млн. крб., або більш 50⁰/₀ до загальної суми капіталовкладень. Тяжка спадщина передреволюційного часу глибоко позначилася на винятковій відсталості таких галузей міського господарства, як водопостачання, каналізація, асенізація, лазні, пральні, впорядкування, що утворюють постійну загрозу з епідемічного погляду, вимагали і вимагають іще протягом найближчих років серйозної уваги до себе.

Капіталовкладення по окремих заходах комунального господарства за першу п'ятирічку розподіляється так (в млн. крб.):

Г а л у з і	Р о к и				
	1929	1930	1931	1932	Разом
Водопостачання	6,3	7,7	11,5	14,8	40,3
Каналізація	2,2	2,2	5,3	9,5	19,2
Асенізація	0,3	0,5	1,0	3,3	5,1
Лазні та пральні	0,9	1,5	3,4	10,9	16,7
Трамвай	5,0	7,1	16,8	24,4	53,3
Автобуси і таксі	0,9	0,6	2,8	2,2	6,5
Вантажний транспорт	—	—	—	0,8	0,8
Електробудівництво	17,2	15,5	11,0	11,6	55,3
Газо- і теплофікація	—	0,4	2,9	2,7	6,0
Впорядкування	6,5	13,9	18,0	38,3	76,7
Пожежна охорона	0,3	0,7	1,5	1,7	4,2
Інші заходи	2,0	3,7	5,1	18,0	28,8

У матеріальному розрізі підсумки першої п'ятирічки дають меншу ефективність. Наприклад, кількість водопроводів за першу п'ятирічку збільшилася: з 48 водопроводів з середньодобовою подачею води в 104.000 куб. м., що були на початок п'ятирічки, до 72 водопроводів, з середньодобовою подачею води в 220.167 куб. м. на кінець п'ятирічки.

Довжина розвідної мережі (без водоводів) на початок першої п'ятирічки становила 1.907 км., на кінець 1932 р.—2.565 км. (приріст на 34,4⁰/₀). Кількість домових долучень збільшилася за першу п'ятирічку на 7.106 долучень, тобто на 18,8⁰/₀. Кількість поданої на одного жителя води становила на початок першої п'ятирічки 13,9 куб. м. на рік, а на кінець 1932 р.—20 куб. м. на рік, тобто збільшення становить 51,3⁰/₀.

Каналізаційна мережа за першу п'ятирічку зросла до 578 км. проти 514 км. на початок п'ятирічки, тобто на 12,5%. Розгорнуто роботи коло будівництва нових каналізацій у Луганському, Сталіноному, Макіївці і Ворошилівському, тобто в Донбасі, де за дореволюційних часів каналізації зовсім не було, а також в Полтаві.

Величезного розгортання набуло будівництво лазень. З 119 лазень на 10.384 місць на початок п'ятирічки кількість лазень на кінець п'ятирічки зросла до 190 лазень на 15.290 місць за годину.

Покладено початок будівництва механічних пралень у найбільших центрах України.

Велике зрушення є в розвитку міського пасажирського транспорту. За першу п'ятирічку побудовано 5 нових трамваїв, що з них 4 припадає на Донбас. Крім того, чимало поширено довжину колії (до 826,5 км. проти 672,2 км. на початок п'ятирічки), збільшено рухомий склад (до 1.780 вагонів проти 1.230 на початок п'ятирічки). Кількість перевезених пасажирів з 286.000 тис. у 1929 році зросла до 800.000 тис. на кінець 1932 року.

В організації автобусного руху також є помітні зрушення. Кількість міст, охоплених автобусним транспортом, з 10 міст 1929 р. збільшилася до 18 міст на кінець п'ятирічки. Кількість автомашин збільшилась з 89 на початок п'ятирічки до 155 на 1 січня 1933 р. Кількість перевезених пасажирів автобусами зросла до 25.000 тис. проти 19.000 тис. на початок п'ятирічки.

Великі досягнення є в галузі міського електробудівництва. Успішно розв'язувана проблема електрифікації цілої країни дістала і в міському електробудівництві свого яскравого відображення.

За попередніми матеріалами Всесоюзного комунального перепису за роки першої п'ятирічки збудовано 63 нових електровень потужністю 13.215,5 квт., поширено 31 електровню потужністю 16.754 квт. Пересічне споживання електроенергії на 1 жителя за рік становило на початок першої п'ятирічки 43 квт.-год., а на кінець — 75,2 квт.-год., цебто збільшилося на 85%.

Велетенські кроки вперед зроблені по лінії впорядкування. Обличчя багатьох міст України змінилися до того, що їх не визнати. Зрушення є в частині: брукування, зелених насаджень, очищення тощо. На 1 січня 1933 р. протяг забрукованих вулиць по цілій Україні становить 2.201 км., загальна площа міських зелених насаджень — 4.725 га і т.ін.

Чималих успіхів досягнуто за першу п'ятирічку в житловому будівництві. Динаміка росту капіталовкладень у житлове будівництво уявляється в такому вигляді (в млн. крб.): 1929 р.—85,1, 1930 р.—143,8, 1931 р.—230,0 і 1932 р. (плян)—262,7. Щодо фізичного обсягу нове житлове будівництво зросло з 987,3 тис. кв. м. на 1 січня 1929 р. до 4.979 тис. кв. м. на 1 січня 1933 р. У тому числі в Донбасі нова житлова площа досяга 2.774 тис. кв. м., а житлова норма на 1 жителя зросла до 4,5 кв. м. Проти передреволюційного часу житлова площа Донбасу збільшилася майже в $2\frac{1}{2}$ рази (1913 р.—3.400 тис. кв. м., 1932 р.—7.664 тис. кв. м.).

Чимало підвищилася якість нового житлового будівництва (зріс відсоток кам'яних будівель, пересічний розмір житлової площі одного будинку тощо). Крім того, зросла питома вага кооперативного житлобудівництва (13,2%)—з одночасним поступовим зменшенням розмірів приватного житлобудівництва, що зовсім припинилося в 1932 р.

Плян житло-комунального будівництва в 1933 р.

У другому п'ятиріччі ми маємо розв'язати головне завдання в сфері комунально-житлового будівництва—перетворення найбільших індустріальних пунктів і центрів управління в культурні та впорядковані пролетарські центри. Поряд з цим стоїть завдання утворення нових соціалістичних міст і селищ у місцях інтенсивного розвитку індустрії та сільського господарства. В сільськогосподарських районних центрах перед нами найбільше будівельне завдання—розвиток житло-комунального господарства.

1933 рік, перший рік другої п'ятирічки, повинен у своєму пляні вже відбити ці проблеми.

Не слід, проте, думати, що головне завдання полягає в кількісному розмахові. Насамперед, треба добитися максимального зрушення в якісних показниках. Розчищення „хвостів“ у частині перехідного будівництва, поширення виробництва місцевих будівельних матеріалів, поглиблення раціоналізаторських заходів у галузі будівництва тощо. Ось основний фарватер, яким повинно йти житло-комунальне будівництво в 1933 р.

При складанні контрольних чисел житло-комунального будівництва на 1933 р. взято до уваги такі головні засновки: а) настанови другої п'ятирічки в світлі директив XVII партконференції, що висуюють перед комунальними органами завдання швидкого піднесення добробуту трудящих мас, реконструкції побуту тощо; б) постанови червневого пленуму ЦК ВКП(б) (1931 р.); в) значення головних промислових районів України (Донбас, Дніпропетровська область, Харків тощо); г) специфічне значення окремих заходів для тої чи іншої області; ґ) загальний ліміт капіталовкладень у житло-комунальне господарство України в 1933 р.; д) обсяг перехідного будівництва й е) максимальне піднесення рівня житлового та комунального обслуговування до темпів розвитку промисловости зростання людности та ростущих потреб трудящих мас.

А. Плян комунального будівництва 1933 р.

Загальний розмір капіталовкладень у 1933 р. в комунальне будівництво становить 110,8 млн. крб.

Коли взяти до уваги постанову січневого пленуму ЦК ВКП(б) про зниження вартості будівництва на 15% проти вартості 1932 р., то фактичний розмір вкладень становитиме до 130 млн. крб.

Капіталовкладення по окремих галузях комунального господарства розподіляється так:

Капіталовкладення и комунальне господарство УСРР в 1933 р. (на млн. крб.)

Галузі комунального господарства	Всього	В т о м у ч и с л і				
		Донецька обл.	Дніпропетровська обл.	Київська обл.	Одеська обл.	Харків
Водопостачання	22,1	5,0	3,0	1,5	2,2	9,0
Каналізація	11,5	3,9	1,7	0,55	0,65	4,6
Лазні та пральні	10,4	3,9	0,95	1,2	0,7	1,4
Електрифікація	8,9	1,5	1,2	0,15	1,74	1,1
Міський транспорт	24,6	7,6	3,4	3,1	3,0	7,1
Впорядкування	16,1	6,7	1,4	0,25	0,1	7,3
Пожежна охорона	1,3	0,4	0,15	0,12	0,1	0,2
Виробництво будівельних матеріалів	7,1	2,1	0,8	0,4	0,5	3,1
Інші	2,6	0,3	0,08	0,14	0,74	1,2
Асенізація	6,2	3,6	0,7	0,15	0,22	1,0

Зазначеними капіталовкладеннями забезпечується здійснення найголовніших заходів комунального господарства в кожній області.

Чималу частину капіталовкладень 1933 р., за прикладом минулих років, скеровується в провідні промислові райони (Донбас, Дніпропетровське, Харків). Наприклад, питома вага Донбасу в капіталовкладеннях по Україні становить 31,6%, питома вага Харкова—32,5%, Дніпропетровської області—12,1%.

У матеріальному розрізі плян 1933 р. намічає здійснення таких заходів.

В галузі комунального будівництва основний притиск робиться на заходах санітарно-оздоровчого характеру. Водопостачання, каналізація, очистка й інші подібні справи будуть актуальними протягом усієї другої п'ятирічки. Треба рішуче покласти край антисанітарному стану, цій спадщині дореволюційних часів.

В пляні 1933 р. намічається збудувати 18 водопроводів. Водорозвідна мережа на Україні має збільшитись на 135,4 км. цебто на 1-ше січня 1934 р. загалом становитиме 2 700 км. Довжина нових водопроводів в 1933 р. дорівнюватиме 83,6 км. Усі ці заходи дадуть дальше зрушення у водопостачанні міст України. Пересічне споживання води на одного жителя зростає від 20 м³ в 1932 р. до 25—26 м³ на 1-ше січня 1934 р.

Велика програма водогінного будівництва припадає на Донбас. Брак питтєвої й технічної води становить собою одну з найболючіших, найсерйозніших ділень міського господарства Донбасу. За роки революції в цій справі сталося велике зрушення. 1930 року збудовано вседонецьку магістралу, а з 1931 р. уже стали прилучатися міста до цієї магістралі. Вже прилучилося коло 10 міст. В 1933 р. намічено прилучити ще 4 міста: Червоний Промінь, Рикове, Горлівку, Маріюпіль. Крім того, передбачається закінчити й здати в експлуатацію водогін у Луганському, а також поширити водорозвідну мережу майже по всіх містах Донбасу, загалом беручи, на 103 км. Таким чином 1933 р. дасть нове рішуче зрушення водопостачання Донбасу, в наслідок чого баянс водокористування збільшиться від 7,6 м³ на душу в 1932 р. до 15—16 м³ в 1933 р.

Водопостачання столиці України—Харкова—так само ставить серйозні вимоги в зв'язку з своїм станом. Зріст чисельности населення та промисловости столиці ставить невідкладне завдання—в корені перебудувати всю систему водопостачання Харкова. Єдиний шлях в цім напрямі—це сполучити Харків з Північним Дінцем, що дасть можливість спорудити потужний водогін на 50 тис. м³ води. 1933 р. намічається будувати першу підготовну чергу цього водогону. Закінчити ж усе будівництво передбачається під кінець другої п'ятирічки. Отже друга п'ятирічка остаточно усуне труднощі в водопостачанні Харкова; проте, вже й 1933 року настане певне поліпшення, бо буде поширена теперішня артезійна мережа.

Не менш актуальна на Україні й проблема каналізації, що знайшла собі серйозний відбиток у пляні 1933 року. Ця галузь комунального господарства покищо стоїть іще на недостатньому рівні свого розвитку. Дореволюційна Україна залишила тут надто тяжку спадщину. Досить сказати, що на всю Україну каналізацію мали тільки 4 міста, при чому в Харкові, напр., каналізацію збудовано лише в 1914 р.

За роки першої п'ятирічки, як ми бачили, зроблено чималий поступ уперед в цій галузі. Але рішуче зрушення тут має дати друга п'ятирічка. Плян на 1933 р. розгортає широко програму будування ка-

налізаційних споруд у багатьох містах України. Крім збудування 7 нових каналізацій, буде поширено й реконструйовано чимало старих каналізаційних споруд. Нова каналізаційна мережа 1933 р. становитиме 58,2 км, а довжина нових колекторів—38,9 км.

Особливу увагу приділяється Донбасові. Із запроєктованих на всю Україну 7 каналізацій 6 припадає на Донбас. Намічені роботи в Донбасі полягають у завершенні першої черги каналізаційних споруд в Сталіному, Луганському, Ворошилівському й Макіївці і збудуванні нових каналізацій у Горлівці та Маріуполі. По здійсненні цього пляну Донбас стане на перше місце в справі каналізації.

Поліпшенню справи санітарної очистки населених пунктів у пляні 1933 р. так само приділяється велику увагу. Мають бути поширені асенізаційні поля (на 1.200 га), збільшиться число автобочек (на 53 одиниці), автосмітєвих машин (на 46 одиниць), автополивних машин (на 5 одиниць), кінний обоз і т. д.

Нових лазень передбачається збудувати числом в 46 на 5.300 місць на годину, а нових механічних пралень в $2\frac{1}{2}$ рази більше проти теперішнього числа. Усі ці заходи чималою мірою мають поліпшити санітарно-гігієнічні умови людности. Зріст пралень, крім того, дасть нове зрушення в справі розкріпачення жінки, забезпечивши їй реальну можливість включитися у виробниче й громадське життя.

Бурхливе чисельне зростання людности по всіх містах України, а надто в Харкові й інших великих центрах, з усією гостротою ставить необхідність форсованого розвитку міського транспорту в усіх його видах (трамвай, автобусне сполучення, водний транспорт і т. д.). Плянком на 1933 р. намічено в цій галузі широкі завдання. Має бути збудований новий трамвай в Луганському, в зв'язку з потребою обслуговувати Луганбуд; протяжність трамвайного шляху здовжиться на 54 км; рухомий склад збільшиться на 93 моторних вагони і 117 причепних. Намічається також організувати в нових містах і районах автобусне сполучення, збільшивши кількість машин на 232 одиниці. Спроба розвивати міський водний транспорт себе виправдала і це дає підставу зробити нові вкладення в 1933 р. на цей вид транспорту.

Самих матеріальних ресурсів, проте, не досить іще. Щоб дійсно поліпшити роботу міського транспорту, потрібні, крім того, ще й якісні зрушення (правильний графік руху, швидкість обертання вагонів тощо). Тимчасом у цій справі або ж зовсім нічого ще не зроблено, або зроблено дуже мало.

В галузі електробудівництва в 1933 р. ми матимемо нові здобутки—цього року в експлуатацію вступають електростанції в Вінниці, Бердичеві, Херсоні, Зінов'ївському й Кременчузі. Крім того, в пляні намічається розвинути електромережу в ряді міст, особливо в Донбасі, Харкові і т. д.

Велику програму намічено в царині зовнішнього впорядкування міст: забрукування (до 75 км площі вулиць), зелені насадження (поширення зеленої смуги до 770 га) і т. д.

Б. Плян житлового будівництва в 1933 р.

Загальний розмір капіталовкладень у житлове будівництво по Україні становить 302 млн. крб., що з них на чисте житлобудівництво припадає 292 млн. крб., що становить приріст проти 1932 р. на 13,5%. Решта вкладень ідуть на капітальний ремонт, на будування готелів і на виробництво будівельних матеріалів.

Загальний фізичний обсяг житлобудівництва намічено до 2 млн. кв. м., що дає приріст проти 1932 р. на 49%.

Щодо питомої ваги нового житлобудівництва по забудівниках, то в плані 1933 р. державне будівництво посідає 77%, житлокооперація—23%. Приватне житлобудівництво вже в 1932 р. цілком витіснено житлокооперативним будівництвом. Контингент приватних забудівників, що складався головне з індивідуальних забудівників дрібних будинків, переконався в чималих перевагах житлобудкооперативного будівництва над індивідуальним, приватним будівництвом. А саме, об'єднання засобів дрібних забудівників утворило можливість будувати будинки з належним санітарно-технічним устаткуванням сучасного типу, кращої якості тощо, що було не під силу й економічно не вигідно індивідуальному будівництву.

Будівництво нових і реконструкція наявних міст

Зростання продукційних сил країни, територіяльне розміщення промислового будівництва, здійснення плану реконструкції сільського господарства і збільшення культурно-побутових запитів трудящих мас становлять основну базу розвитку наявних і будівництва нових міст, основу територіяльного розміщення ресурсів, скерованих на поліпшення комунально-побутового обслуговування робітничої людности.

Проведена в першому п'ятиріччі реконструкція всіх галузів промисловости України, а також розгорнуте широким фронтом нове будівництво перетворили Україну в найбільшу вугільно-металургійну базу Союзу. Цим самим були продиктовані відповідні темпи міського будівництва в першу чергу в головних індустріяльних центрах України, як от Донбас, Наддніпря, що охоплює Дніпрянський промкомбінат, металургію і хемію Дніпропетровщини, рудний район—Криворіжжя і центр Українського машинобудівництва—Харків.

На 1933 рік передбачається продовження будівництва ряду нових міст. До числа цих міст слід залічити Іорлівку, Сталіно, Краматорське, Кадіївку, Велике Запоріжжя, сателіт Харкова—селище ХТЗ і інші.

Одночасно передбачається продовження будівництва в Донбасі чималого числа невеликих шахтарських селищ з числом жителів від 3 до 10 тис. чол. (Буденівка, Дружківка, Вірівка, Гришине і багато інших).

Намічається також продовження робіт коло реконструкції міст Луганського, Макіївки, Костянтинівки, Ворошилівського, Нікополя, Кривого Рогу, Кам'янського, Маріюполя і Дніпропетровського.

Утворення в 1932 році ряду нових обласних і районних центрів УСРР дало відповідну передумову для форсування, починаючи з 1933 року, містобудівельного процесу в найвідсталіших обласних містах і районних центрах.

Чималі роботи, що визначають по суті моменти реконструкції міста, запроектовані для Одеси та Києва.

І, нарешті, на 1933 рік намічено продовження реконструктивних робіт у столиці УСРР—Харкові, що загалом передбачає перетворення його на зразкове соціалістичне місто республіки.

Здійснення наміченої на 1933 рік програми будівництва нових і реконструкції наявних міст становитиме чималу передумову для виконання загального завдання—підняти культурно-побутове обслуговування трудящої людности до рівня запитів, що впливають з загального піднесення соціалістичного будівництва в другому п'ятиріччі.

* * *

Така, в основному, програма житлового та комунального будівництва в 1933 р. Здійснення цієї програми потребує максимальної мобілізації сил і засобів, максимальної раціоналізації та здешевлення будівництва.

Під керівництвом партії житло-комунальне господарство досягло величезних успіхів у першому п'ятиріччі. Вступаючи в друге п'ятиріччя з міцним фундаментом, комунальні органи мають усі дані для дальшого розвороту активності в справі піднесення житло-комунального будівництва на вищий рівень, в справі поліпшення побуту та добробуту трудящих відповідно до проблем другої п'ятирічки.

Треба пам'ятати, що бойове завдання комунального господарства полягає в тому, щоб „якнайшвидше ліквідувати відставання міського господарства від загального розвитку і рішучого переламу в темпі його розвитку“ (з резолюції червневого пленуму ЦК ВКП(б).

Чим скоріше буде розв'язане це завдання, тим швидше, тим успішніше піде соціалістичне будівництво, тим скоріше ми збудуємо соціалізм.

І. Чернявський

Основні завдання плану республіканської та місцевої важкої промисловости України на 1933 рік

Основні показники затвердженого урядом України плану республіканської й місцевої важкої промисловости на 1933 рік подано в таблиці 1 (у тис. крб. і незмінних цінах 1926-27 р.).

Табл. 1

Назва трестів	Викон. 1932 р. ¹⁾	Плян на 1933 р.	% зростання
Укрбурвугілля	468	1575,0	237
Укрторфоб'єднання			
Респ. пром. (	2937	3994,0	
Місцева пром. (		165,3	
Разом	2937	4159,3	41
Укрміно			
Респуб. пром. (	5728	7363,9	
Місцева пром. (		947,7	
Разом	5728	8311,6	45
Будматеріяли			
Респ. пром. (	28685	23860	
Місцева пром. (		19623	
Разом	28685	43483	51
Металопромисловість			
Респ. пром. (	188743	147402,0	
Місцева пром. (		59330,0	
Разом	188743	206732,0	9
Хемфармпромисловість			
Респ. пром. (	9272	7800,0	
Місцева пром. (		7146,0	
Разом	9272	14946,0	60
Разом у республіканській і місцевій важкій промисловості	235833	279209,0	19
В тому числі:			
Респ. пром.		191997,1	
Місцева пром.		87211,9	

¹⁾ Попередні дані

Отже, вся гуртова продукція республіканської й місцевої промисловости 1933 року має збільшитися на 19⁰/₀. Цей порівняно незначний відсоток зростання (трохи менший від пересічного загальносоюзного відсотка зростання важкої промисловости) пояснюється виключно тим, що українська металопромисловість, становлячи велику питому вагу в загальній програмі республіканської й місцевої важкої промисловости на 1933 рік (75⁰/₀ всієї гуртової продукції у цінісному виразі), має розвиватися 1933 року в дуже вузьких межах (всього 9⁰/₀ зростання її гуртової продукції)—з тієї причини, що в накресленнях на 1933 рік для республіканської металопромисловости відведено дуже вузькі ліміти на сировину—металь. Решта ж галузей промисловости, що їх не обмежують лімітами на сировину, дуже зростають проти минулого року. Наприклад, мінеральна промисловість зростає на 45⁰/₀, промисловість будматеріалів на 51⁰/₀, хеміко-фармацевтична промисловість на 60⁰/₀, торфова—на 41⁰/₀ і буровугільна—на 237⁰/₀.

Великий відсоток зростання буровугільної промисловости пояснюється дуже незадовільною роботою підприємств буровугільної промисловости 1932 року і потребою значно поліпшити роботу підприємств добування місцевого палива 1933 року. Це стосується й до торфорозробітків, де робота 1932 року була теж незадовільна.

Щождо хеміко-фармацевтичної промисловости, то вона на Україні майже нова галузь промисловости. Робота попередніх років в цій галузі республіканської промисловости мала переважно експериментально-дослідчий характер, і 1933 рік має стати перехідним для переведення більшости дослідних устав на заводське виробництво.

Коли ми розглянемо програму республіканської й місцевої промисловости 1933 року в натуральному виразі за головнішою номенклатурою, то матимемо таку таблицю:

Табл. 2

Н а з в а	Одиниця вимірів	Виконан. 1932 р. ¹⁾	Програма на 1933 р.	% ⁰ / ₀ зро- стання
Буре вугілля	тис. тонн	73,5	250	237
Торф (респ. пром.)	" "	369	531	40
Щебра	" "	159,5	197,5	24
Тес спеціальний	" квм.	2,4	9,0	275
Цегла будівельна	млн. шт.	367,4	550	50
Вапно	тис. тонн	97,1	170	75
Алябастер	" "	82,3	200	144
Крейда	" "	20,2	30,0	50
Черепиця	млн. шт.	4,4	10	128
Толь	тис. рул.	85	150	77
Черепашник	" шт.	2 900	5 000	73
Комишит	тис. кв. м.	409	400	—
Мотоциклети	штук	77	200	153
Вельосипеди	"	53 860	75 000	39
Радіатори	кв. м.	27 000	46 500	72
Ліжка різні	штук.	46 0000	500 000	9
Мед. і вет. інструменти	в тис. крб.	1 320	1 607	22
Труби водопровідні	тонн	—	6 000	—

¹⁾ Попередні дані.

Подана таблиця, яка далеко ще не вичерпує всієї номенклатури, особливо щодо металопромисловости, свідчить про значне зростання всіх видів виробництв.

Металопромисловість з своєю надзвичайно різноманітною номенклатурою виробів сконцентрована в 6 трестах республіканського значення і в ряді трестів і заводів місцевого значення.

Укрсередмаштрест випускає в основному машини для виробництва будматеріалів і для механізації будівництва, машини для харчової промисловости і для фабрик-кухонь, лазне-пральне устаткування, дезінфекційні камери, радіатори, казани Стребеля, водопровідні труби й токарські варстати.

Трест „Вагточмаш“ на своїх підприємствах виробляє ваговимірчі прилади, а також медичний та хірургічний інструментарій.

Автомотвелотрест виробляє вельосипеди, мотоциклети, двигуни й запасні тракторні частини.

Трест „Промгоспметка“ продукує дрото-цвяхарні вироби та речі ширпотребу (ліжка, господарський посуд, відра, сокири).

Спеціальність обозного тресту виробляти ходи і тракторні візки.

Автогенний трест організовує й налагоджує автогенне зварювання на союзних і республіканських підприємствах, а також провадить саме зварювання. Виробнича база його—завод імени тов. Затонського в Києві, що виробляє переважно кисень.

Підприємства місцевої промисловости, що входять в склад спеціальних трестів за територіальною ознакою (Київметал, Одеський металотрест, Проскурівський металотрест тощо) виготовляють речі ширпотребу, а також машинобудівельну продукцію, що має досить серйозне народньо-господарське значення. Наприклад, підприємства Київметалу виробляють млинове устаткування, медичний посуд, ліхтарі „Люкс“, випробувальні прилади для будматеріалів, похідні кухні, варстати різати риштунок (арматуру), замовлення чорної металургії і т. ін. Заводи Харківського тресту місцевої промисловости виробляють ліжка, вогнегасники, пароварочні казани, взуттєву фурнітуру, емальований посуд, медичну апаратуру тощо. Заводи Одеського металотресту мають за своєю програмою виробляти преси, „Блісс“ і „Гарвей“, світлофори, семафори, зводові візки, дрото-цвяхарні вироби, будівельні механізми, устаткування для м'ясної промисловости тощо.

Заводи Вінницької області виробляють трансмісійне устаткування, бетономішалки, каменедробарки, засувки „Лудло“ і т. ін.

Виробництво речей ширпотребу у програмі 1933 року посідає значну питому вагу і дає велике зростання проти 1932 року, що видно з уміщеної далі таблички (у млн. крб.):

Табл. 3

	1932 р. фактичне виконання	1933 р. (план)	Зростання в 1933 р. проти 1932 р.	Питома вага шир- потребу в про- грамі відповід- них р. р.	
				1932 р.	1933 р.
Вся програма металопро- мисловости	188,7	206,7	9%		
В т. ч. речі ширпотребу	42	63	50%	22,3%	30,4%

Отже, при загальному зростанні програми металопромисловости 1933 року, проти фактичного виконання програми 1932 р. на 9% ви-

робництво речей ширпотребу має зростати до 50% проти 9% 1932 р., що цілком відповідає ухвалі вересневого 1932 р. пленуму ЦК ВКП(б) про максимальний розвиток виробництва речей ширпотребу не тільки на підприємствах легкої промисловости, але й на підприємствах важкої промисловости. Треба зазначити, що накреслена програма ширпотребу на 63 млн. крб. на 1/5 буде забезпечуватися покидьками виробництва самих підприємств республіканської металопромисловости.

Капіталовкладення в республіканську й місцеву важку промисловість України уряд затвердив в сумі 28290 тис. крб., в тому числі по окремих галузях ці асигнування розподіляються так (див. табл. 4) (в тис. крб.)

Табл. 4

Галузі промисловости	Асигнування на 1933 р.	Галузі промисловости	Асигнування на 1933 р.
Укрбурвугілля	3 400	Хемічна промисловість	3000
Укрторф	3 500	Буд-во для гот. кадрів	400
Укрміно	2 980	Буд-во експеримент. заводу	300
Будматеріали	10 710	Капіт. ремонт друкарень	
Машинобудівництво	3 000	ОНТВУ	100
Чорна металургія (Охтирськ. завод ім. Дзержинського)	900	Разом на капітальні роботи	28 290

Щодо бурого вугілля, то основні капіталовкладення тут припадають на будівництво електростанції Олександрійської Шахтоуправи, на розробіток кар'єру „А“, побудову брикетної фабрики на шахті „Октябрини“, а також на початок робіт проходження Бойдаковських кар'єрів, грубість яких вираховують—1 млн. тонн.

Щодо укрторфу, то витрати, в основному, тут скеровано на поширення транспортного господарства—під'їзних колій, віток і внутрішнього транспорту, а також на підготовчі роботи до сезону 1933 34 року.

Щодо Укрміно, то там загальна сума витрат дорівнює 2.900 тис. крб., які розподіляються так: на виробниче будівництво 556 тис. крб. на транспортне господарство—325 тис. крб., на теплосилове господарство—250 тис. крб. на житлобудівництво—638 тис. крб., на будівництво для робітничого постачання—250 тис. крб. і на інші роботи—881 тис. крб.

У машинобудівництво накреслено вкласти 3.900 тис. крб., в тому числі в заводи малої металургії (Охтирський труболиварний завод і вальцювальний завод імені Дзержинського в Одесі)—900 тис. крб. і в машинобудівельні заводи—3 млн. крб. В Охтирці асигновані кошти скеровані на дороблення заводу, який увійшов в експлуатацію в грудні 1932 року. На заводі імені Дзержинського закінчують реконструкцію сорто-вальцювального цеху. На машинобудівельних заводах жодної реконструкції не передбачається, бо наявна їхня спроможність вища від плянної програми 1933 року.

Капіталовкладення в республіканське машинобудівництво (разом з малою металургією) 1933 року в сумі 3.900 тис. крб. будуть скеровані на закінчення реконструкції, розпочатої 1932 р. і на обов'язкові роботи. Головніші статті такі: поширення й реконструкція заводів—2.472 тис. крб., будівництво для робітничого постачання—645 млн. крб., капітальний ремонт—475 млн. крб.

Головніші об'єкти поширення й реконструкції за пляном капітальних робіт 1933 року такі: закінчення робіт у механічному цеху на заводі „Червоний Жовтень“ у Харкові; закінчення робіт на „механоліті“ в Харкові; добудовання механічного цеху на ваговому заводі імені Дзержинського в Києві; закінчення складального цеху на заводі „Автомат“ у Києві; роботи в інструментальному цеху на велъозаводі; добудова деревообробного цеху на Павлоградському обозному заводі і ковальського цеху на Херсонському обозному заводі; роботи поширення цехів автоскладального заводу; підсилення автогенного тресту зварною апаратурою.

У будівельні матеріали накреслено вкласти 1933 року 10.710 тис. крб., а разом з Укрміно, цебто по всіх галузях будівельних і дорожних матеріалів—13.690 тис. крб., що становить понад 48% капіталовкладень всієї української республіканської й місцевої промисловости. Це вказує на те виключне значення, яке Уряд і Наркомважпром надають проблемі розвитку й поширення виробництва місцевих будматеріалів.

Із загальної суми 10.710 тис. крб., асигнованих на всю промисловість будматеріалів, на республіканські заводи припадає 7.035 тис. крб. і на місцеві заводи будматеріалів—3.675 тис. крб. Витрати 1933 р. тресту „Укрбудматеріал“ в основному йдуть на закінчення будівництва нових і тих, де почато реконструкцію 1932 року, заводів, на механізацію видобутку, на перевезення матеріалів та сировини, а також на поліпшення матеріально-побутових умов робітників щодо житла і створіння власної харчової бази.

Головніші об'єкти реконструкції й будівництва промисловости будматеріалів 1933 року такі: Основ'янський силікатний завод, Харківська цегельня № 14, Київська цегельня № 1, Харківський керамічний завод, Шидловський завод, Слов'янський керамічний завод.

Великі витрати передбачено на закінчення будівництва заводів нових будівельних матеріалів, а саме на Кутейніківський завод, Глухівський фібролітовий завод і Несветевийський завод.

З підприємств місцевої промисловости передбачають реконструювати Харківську цегельню № 3 (230 тис. крб. витрат), Одеський черепашник (капіталовкладень 300 тис. крб.) і черепашник АМСРР (170 тис. крб.).

Щодо основних напрямів, то капіталовкладення в республіканську промисловість будматеріалів розподіляються так: промбудівництво—2.280 тис. крб., житлобудівництво—823 тис. крб., робітниче постачання—380 тис. крб., соцкультурне будівництво—404 тис. крб., тепло-силове і транспортне господарство—1.705 тис. крб., та інші роботи—1.443 тис. крб., разом 7.035 тис. крб.

У хемічній промисловості мають витратити 3.000 тис. крб., в тому числі продовження на будівництва заводу алюміній-оксиду 1.700 тис. крб., на реконструкцію заводів „Червона Зірка“ та ім. Ломоносова—1.040 тис. крб., на йодний завод в Одесі—100 тис. крб. та на інші заводи—160 тис. крб.

На будівництво установ готування кадрів 1933 року асигнують 1.100 тис. крб. (в тому числі з союзного бюджету 700 тис. крб.), що йдуть в основному на продовження будівництва інженерно-економічного інституту в Харкові.

І, нарешті, на капітальний ремонт друкарень об'єднаного-технічного видавництва України—100 тис. крб.

* * *

Характеризуючи завдання, що стоять перед республіканською важкою промисловістю 1933 року, треба особливо зупинитися на якісних показниках.

Об'єднаний січневий 1933 року пленум ЦК і ЦКК ВКП(б) лінією промисловості дав виразну директиву негайно звернути пильну увагу на якісні показники, зазначивши, що діяльність кожного господарника вимірюватимуть не тільки кількістю випущеної продукції й відсотками виконання заданої йому програми, але й тим, як він виконав план зменшення собівартості й фінансові зобов'язання перед бюджетом,

Незадовільні підсумки виконання щодо якісних показників 1932 року вимагають від господарників, щоб вони серйозно підійшли до опрацювання промфінплану 1933 року в частині максимального забезпечення реального виконання запроектованих показників і заздалегідь вжили відповідних заходів ще на початку господарського року, щоб запобігти зривам у дальшому процесі роботи.

Продукційність праці треба збільшити у всій республіканській і місцевій промисловості України 1933 року пересічно на 19% (за індексною методою) проти 1932 року, причому по окремих галузях промисловості ці показники зростання мають визначитися такими величинами: у буровугільній промисловості—на 23%, у торфовій—на 45%, у машинобудівельній—на 12%, у хемічній—на 21%, у промисловості будматеріалів—на 27%.

Зарплата має збільшитися в окремих галузях промисловості так: у буровугільній—на 14,7%, у торфовій—2%, у металообробній—на 5,6%, у хемічній—на 4,2%, Укрміно—на 9,0% і в промисловості будматеріалів—на 13,2%.

Наслідком вжитих заходів для максимального зменшення зайвих витрат на виробництві й зайвої робсили і для досягнення запроектованих показників щодо продукційності й зарплати—треба виконати задані планом показники зменшення собівартості. Собівартість у всій республіканській і місцевій промисловості треба зменшити пересічно на 3,5% проти 1932 року, в тому числі по окремих галузях: буре вугілля—на 10%, торф—на 5%, добування мінералів—на 4%, будматеріали—на 4%¹⁾, металопромисловість—на 3,5%, хемфармацевтична промисловість—на 10%.

Треба зазначити, що задані показники зменшення собівартості бурого вугілля й торфу мінімальні і в кварталних оперативних планах Уповнаркомважпрому мають вжити всіх заходів, щоб збільшити це завдання в цих галузях промисловості, бо завданий план зменшення собівартості можна, напруживши сили трестів і підприємств, значно перевиконати.

* * *

Переходячи до аналізу конкретних завдань, що стоять перед окремими галузями республіканської і місцевої важкої промисловості здійснення яких становить необхідну умову виконання плану 1933 року, зупинимось насамперед на тих зрушеннях, яких треба досягнути в цьому році в справі організації виробництва, і на тих заходах, які треба здійснити в цьому напрямі в окремих галузях промисловості.

¹⁾ Зменшення собівартості будматеріалів мають збільшити в зв'язку з постановою РНК від 5-II 1933 р.

У буровугільній промисловості треба вжити всіх заходів, щоб значно поліпшити якість видобутого бурого вугілля. Низька якість бурого вугілля, його занечищення й мала кальорійність примусили 1932 року багатьох споживачів відмовитися від видобутого вугілля, зокрема це трапилося у Зінов'ївському, де не використано близько 15 тис. тонн вугілля. Поліпшення якості вугілля значно полегшує справу запровадження цього виду палива у промисловість та комунальне господарство і дасть змогу поширити сферу запровадження бурого вугілля. Вищі господарські органи повинні вжити відповідних заходів, щоб видобуте вугілля в обов'язковому порядку цілком використали ті споживачі, що прикріплені щодо паливостачання до даних розробітків бурого вугілля. Трестові Укрбурвугілля треба негайно закінчити невеличкі роботи, особливо щодо під'їзних колій, щоб забезпечити безперебійний вивіз видобутого вугілля.

У торфовій промисловості основним дефектом роботи її 1932 р. були ті обставини, що здебільшого видобутого торфу споживачі своєчасно не забирали, що спричиняло велике нагромадження його, як на розробітках, так і на станціях, від чого мали великі втрати. Треба, поперше, примусити споживачів торфу своєчасно забирати видобуту для них продукцію, а подруге, цілком забезпечити вагонами вантаження торфу. Треба також домогтися переламу у практиці тих підприємств, що неохоче запроваджують у своє виробництво місцеві види палива й не бажають перебудувати своє тепло-силове господарство на використання дешевшого і ближчого палива.

Далі, виходячи із специфічних умов роботи на торфовиках, через віддалення їх, здебільшого, від залізниць і великих залюднених пунктів, а також через особливий характер самого виробництва, трест має вжити найсерйозніших заходів, щоб поліпшити організацію вербування робочої сили і її закріплення. Треба зрушити з мертвої точки справу створення власної сільсько-господарської бази біля торфовиків і значно поліпшити матеріально-побутові умови працівників на торфорозробітках. Засоби, асигновані Уповнаркомважпромом, на житлобудівництво, а також на соціально-культурні потреби та робітниче постачання, треба цілком використати за своїм безпосереднім призначенням.

Нарешті, беручи до уваги, що справа розвитку видобутку торфу цілком пов'язана з проблемою вивозу його до вирядних станцій, Укрторфові треба звернути максимальну увагу на найшвидше закінчення побудови колій і найшвидшу їх експлуатацію.

У мінеральній промисловості одною з головних причин недовиконання плану 1932 року був брак робсили і тягової сили. У зв'язку з цим головну увагу в програмі 1932 року треба звернути на механізацію трудомістких процесів виробництва і транспорту. На гранітних розробітках треба збільшити пневматичне господарство для механізації видобутку й оброблення граніту. Потім, велику питому вагу у витратах 1933 року щодо реконструкції підприємств має покласти транспортне господарство, а саме злагода під'їзних колій, а також організація внутрішньо-заводського транспорту. І нарешті, треба цілком здійснити план житлобудівництва та організації власної харчової бази для робітників.

У промисловості будматеріалів треба негайно розгорнути кампанію вербування робочої сили. Треба забезпечити вербовану кількість робочої сили твердими договорами з колгоспами, щоб запобігти випадкам, які траплялися минулого року, коли цілий

ряд колгоспів не виконали взятих на себе обов'язків постачати підприємства будматеріалів робочою силою.

Треба також негайно й серйозно взятися за весняну засівну кампанію, щоб створити власну харчову базу на підприємствах.

До розгортання роботи всім підприємствам будматеріалів треба вжити всіх потрібних заходів, щоб підготувати до виробництва всі види основного капіталу: устаткування, транспорт, печі, силове господарство тощо.

НКПС треба забезпечити цілком підприємства будматеріалів вагонами для вивезення виготовленої продукції, бо минулого року траплялися випадки, коли ряд підприємств, особливо алябастрові й крейдяні припиняли роботу, через неподачу вагонів і заповнення всіх складських і виробничих приміщень готовою продукцією.

У металопромисловості, в зв'язку з лімітами постачання її металів, основну увагу підприємствам цієї галузі треба звернути на заощадження металів. Обґрунтованих норм витрати металу на одиницю продукції майже жодне підприємство не має. Ці норми треба уточнити, виходячи з потреби максимального їх зменшення. У всякому разі треба досягти заощадження металу не менше, ніж на 10% проти 1932 року, як це передбачено ухвалою вищих органів. І далі також має продовжуватися робота раціоналізаторської думки для заміни дефіцитних сортів і профілів металу менш дефіцитними (заміна заліза деревом), полегшення конструкцій машин, зменшення їх ваги, тощо.

Через те, що спроможність основного капіталу підприємств металопромисловості перевищує задане йому навантаження на 1933 р. щодо плянної продукції, підприємства металопромисловості і трести, що їх об'єднують, повинні вжити негайних заходів, щоб завантажити основний капітал як способом виконання замовлень для місцевої промисловості і комунального господарства щодо ремонту устаткування, так і роботою на замовців, що мають виділені фонди металу, але не мають достатньої виробничої бази для свого обслуговування (наприклад, замовлення заводів чорної металургії на литво й механічне оброблення для капітальних робіт, замовлення підприємств вугільної промисловості—з умовою, що замовлення, передані заводіві, не будуть коштувати дорожче від виготовлення цієї ж продукції у власній майстерні шахтоуправи і т. ін.). Проте робота на спеціального замовця з його сировини аж ніяк не повинна відбитися на повному виконанні плянної програми, щодо своєчасного випуску плянної продукції й задоволення споживачів за нарядями регулювальних органів.

На підприємствах української металопромисловості лежить також найвідповідальніше господарсько-політичне завдання—виготовлення запасних тракторних частин. Завдання Уряду виготовити запасні частини як до весняної, так і осінньої засівної кампанії має ввійти у тверді кварталні пляни підприємств і виконуватися безумовно й насамперед. Виготовлення запасних частин треба забезпечити цілком не тільки матеріалами й робочою силою, але й неухильною увагою заводууправ і заводської громадськості до виконання їх у цехах.

Велика питома вага виробів ширпотребу в загальній програмі металопромисловості й велике політичне значення, що надають партійні й урядові органи справі виробництва виробів ширпотребу з металів і його покидьків, вимагають від господарників найсерйознішої уваги до виконання цієї частини плану. Досвід минулого року

виявив, що не всі працівники підприємств засвоїли собі велике політичне значення випуску речей ширпотребу, вважаючи його справою побічною, другорядною, через що її можна відсунути в останню чергу. Виготовлення речей ширпотребу—це одно з першочергових завдань виконання плану, особливо беручи до уваги, що великий відсоток речей за цією програмою вироблятимуть з покидьків металу, яких раніш не застосовували у виробництві.

Особливу велику увагу треба приділити справі якості продукції. Якість продукції металопромисловости за попередніх років була явно незадовільна. Нестача великої кількості товарів створила у торговельній мережі настрої неторговельного порядку, а розподільництва. Звідци ми бачимо, що торговельні організації не ставили серйозних вимог промисловості щодо якості продукції, звідци й збирання продуктів будь-якої якості без жодного контролю, без бракування, що звичайно не могло стимулювати промислові підприємства поліпшити якість продукції, як слід поставити технічний контроль і суворо приймати вироби від цехів продуцентів.

1933 рік має дати велике зрушення в бік поліпшення якості продукції (особливо речей ширпотребу, поліпшити технічний контроль на підприємствах, організувати рішучу боротьбу з високим відсотком браку і цілком провести диференціацію зарплати робітникам залежно не тільки від кількості випущеної продукції, але й від її якості.

Через те, що підприємства республіканської металопромисловости на Україні майже єдині продуценти маханізмів для виробництва будматеріалів і механізації виробництва, а також машин для механізації виробництва харчової продукції й устаткування фабрик-кухонь і лазнепральних споруд, треба відповідним господарським трестам і підприємствам забезпечити цілковите виконання даної їм програми, бо від міри виконання ними програми залежить механізація і прискорення темпів капітального будівництва, а також справа поширення народнього харчування й поліпшення санітарно-гігієнічних умов робітничих і колгоспних залюднених пунктів.

Щодо виробництва ваги—треба виконати директиву уряду України про максимальне збільшення випуску важків (гір), бо продукція ваг до останнього часу тільки в невеликій мірі була забезпечена випуском важків українських заводів.

Треба звернути серйозну увагу на розвиток виробництва вельосипедів і мотоциклетів. Згідно з категоричною пропозицією уряду вельозавод повинен безумовно виконати задану йому програму, вживши всіх заходів до перевиконання плану. Нове виробництво мотоциклетів на Україні треба цілком засвоїти й розгорнути 1933 року.

Досягнення української металопромисловости в організації нових виробництв (мотоциклети, вагоно-вага для металургійної промисловости, водопровідні труби в Охтирці) треба цілком засвоїти. Одночасно треба організувати на заводах ряд нових виробництв, що наближають продукцію до місць споживання.

У хеміко-фармацевтичній промисловості треба перейти з стадії експериментів, там, де ці експерименти вже вдалися, до напівзаводських і заводських метод добування хеміко-фармацевтичних препаратів. Треба 1933 року засвоїти виробництво антипірину, пірамідону, резерцину, йоду, що звільняють Союз від імпоротної залежности, а також поширити виробництво хлороформу, хлорал-гідрату, гідрохінону, ментолу тощо.

Накреслені серйозні роботи для реконструкції заводу „Червона Зірка“ в Харкові й заводу ім. Ломоносова в Києві, які мають перетворити ці підприємства з майстерень на заводи, треба цілком провести 1933 року і вже на початку року треба почати проектування реконструкції цих заводів, з тим, щоб улітку розгорнути цілком будівельні й монтажні роботи.

У хемічній продукції, вузьким місцем якої є сировина (м'ятна олія), треба хемфармуправі забезпечити це виробництво власною сировинною базою, організувавши плянтації м'яти, на відведених спеціально для цього в розпорядження управи полях.

Треба й далі залучати господарську й науково-технічну думку до опрацювання проблем засвоєння досягнутих перших спроб добування хеміко-фармацевтичних речовин й реалізації нових досягнень щодо добування інших препаратів у спробному порядку.

Досвід минулого року довів, що більшість підприємств не мають твердого пляну реконструкції, а тому і проведена робота часто не задовольняє потрібних вимог, не зважають на цілий ряд робіт, будівництво яких коштує далеко дорожче проти кошторису, часом в декілька раз, не даючи потрібного експлуатаційного ефекту.

Багато підприємств провадили роботу поза пляновим порядком. Без дозволу вищих органів вкладали значні засоби, часто з обігових засобів підприємств, чим погіршували їх фінансовий стан, затримували видачу зарплати, а потім звертались до вищих органів з проханням про допомогу, дотацію тощо.

Кожне позаплянове будівництво 1933 року будуть вважати за антидержавний акт з обов'язковим притягненням до суду винних у порушенні постанови ЦК і ЦКК ВКП(б) і РНК СРСР.

Враховуючи це, підприємства важкої промисловости повинні цілком забезпечити виконання робіт, затверджених їм за титулами, і в жодному разі не починати робіт, не внесених у загальний державний плян України. Така концентрація сил і засобів дасть змогу, поперше, закінчити об'єкти, затверджені Урядом, і подруге, не допустить нераціональних витрат та розпорошення уваги керівників підприємств на великому числі об'єктів.

Треба досягти, щоб всі понадлімітні роботи республіканської й місцевої промисловости (понадлімітними роботами вважають роботи, комплексна вартість яких становить 350 тис. крб.) були забезпечені проектами й кошторисами, затвердженими відповідними галузевими НТР'ами.

Згідно з постановою уряду, починаючи з 1 березня 1933 року, кожне понадлімітне будівництво, незабезпечене затвердженими проектами, буде цілком зняте з фінансування, матеріального й харчового постачання. Ті ж роботи, які коштують менше 350 тис. крб., цебто нелімітні роботи, підприємства повинні обов'язково на роботи, що досягають певної суми (з 5 тис. крб. і вище) мати певні кошториси, розрахунки тощо, бо часто титульні списки на роботи, подані підприємствами, необгрунтовані відповідними розрахунками, а тому нема гарантії в тому, що цих сум значно не перевитратять. Згідно з директивою УпНКВП України, роботи вартістю 5 тис. крб. і вище, починаючи з II-го кварталу, повинні бути обгрунтовані відповідними кошторисами. Без таких кошторисів цих робіт не затверджуватимуть.

Головнішими причинами подорожчання капітального будівництва минулого року було не тільки позаплянове будівництво, не тільки виробництво непередбачених раніш окремих частин роботи даного об'єкта, але, переважно, подорожчання вартости будівельних матерія-

лів їх перевезення. Державні організації платили за будматеріали незаконно збільшені місцевими органами ціни, платили також і за вантажні перевезення непомерно підвищені ціни. Щоб уникнути цього, 1933 року Український уряд затвердив максимальні ціни на будматеріали й вантажні перевезення, поширивши тариф вантажних перевезень і на індивідуальне господарство.

Українським підприємствам категорично треба точно дотримуватися зазначених цін і тарифів щодо будматеріалів та їх перевезення і ні в якому разі не відступати від них. Про всі випадки незаконних вимог місцевих органів підвищити ціни на будматеріали або на вантажні перевезення підприємства повинні сповіщати свої вищі господарчі органи, а копії подавати місцевій прокуратурі.

У межах річного плану підприємства повинні будувати свій календарний план будівництва так, щоб не розкидатися відразу по всьому фронту будівництва. Треба сконцентрувати матеріали й фінанси на мінімальній кількості об'єктів, щоб якнайшвидше ввести їх в експлуатацію й дістати від них виробничий ефект.

Завдання уряду—зменшити собівартість будівництва на 15%—треба обов'язково й цілком виконати.

До 1-III 1933 року треба закінчити всі договори з будівельними організаціями на будівництво, передбачивши в договорах тверді строки виконання, тверді ціни вартості будівництва, зобов'язання зменшити собівартість будівництва й санкції за невиконання будівельними організаціями взятих на себе зобов'язань.

* * *

Січевий об'єднаний пленум ЦК і ЦКК ВКП(б) підкреслив, що основну увагу треба загострити на поліпшенні якості продукції й зростанні продуктивності праці у промисловості. Резолюція пленуму з особливою виразністю ставить перед господарчими та громадськими організаціями підприємств завдання цілком виконати план збільшення продуктивності праці і зменшення собівартості; ступінь виконання цих завдань братиметься до уваги при оцінці діяльності кожного підприємства і тресту.

Виходячи з цих директив, а також беручи до уваги зовсім несприятливі показники 1932 року, треба 1933 р. провести ряд заходів, що гарантують виконання завдань партії та уряду щодо праці.

Для цього насамперед треба:

а) Звільнити підприємства від зайвої робочої сили. Цю роботу вже почав Уповнаркомважпром України, і підприємствам дано тверді контингенти робітників і службовців на найближчий час. Дальше набирання робітників треба провадити відповідно до справжньої потреби, виходячи з досягнень заданих норм продуктивності праці кожного робітника.

б) Рішуче зміцнити трудову дисципліну, провадити нещадну боротьбу з прогульниками й ледарями, цілком використовуючи урядові закони про боротьбу з прогулами. Закріпити й поширити соціалістичні методи праці, соцзмагання та ударництво.

в) Вивершити перебудову технічного нормування й організації праці на підприємствах на основі постанов ВЦРПС і НКВІП від 11/VII 1932 року. Максимально розвинути інструктаж у цеху і збільшити та якісно обґрунтувати технічні норми, використати проведену папшпортизацію варстатів тощо.

г) Досягти швидкої ефективності від витрат на механізацію виробництва й транспорту, а також від раціоналізаторських заходів.

г) Закріпити робочу силу за підприємствами на основі поліпшення матеріальних і культурно-побутових умов робітників. Доцільно й ефективно використати асигновані засоби на житлове й соцікультурне будівництво.

д) Рішуче поліпшити цехи харчування на підприємствах, створити власну харчову базу, ударно провести сібву та збирання врожаю, організувати на підприємствах тваринницькі господарства тощо.

е) Цілком зліквідувати зрівнялівку в оплаті праці, оплачуючи працю за кваліфікацією робітника, кількістю й якістю продукції, що він її здав.

Виконання всіх цих передумов дасть певність, що ухвали пленуму щодо збільшення продукційності праці й виправлення цієї відсталості дільниці української промисловості будуть виконані.

Завдання зменшити собівартість 1933 року буде досягнуте й безумовно перевиконане, коли до цієї справи всі господарники й робітники ставитимуться з тією ж увагою й серйозністю, як і до справи виконання вищезгаданої програми. Щоб досягти запроєктованих показників зменшення собівартості, треба:

1. Виконати директиву уряду про заощадження металю, палива й сировини.

2. Досягти виконання плану щодо продукційності праці на зазначених вище засадах.

3. Зменшити накладні витрати, провівши суворий режим економії та ліквідувавши нераціональні витрати.

4. Скласти конкретний план заходів за титулами, щоб досягти завданого зменшення собівартості продукції.

* * *

Величезні завдання 1933 року в галузі важкої індустрії повинні прикувати до себе увагу всієї радянської громадськості. До завдань республіканської й місцевої важкої промисловості повинні з великою увагою поставитися, як УпНаркомважпрому, так і обласні та районні органи регулювання промисловості.

На нову височінь треба піднести соціалістичне змагання та ударництво. Реалізація шести історичних умов тов. Сталіна повинна бути, як і раніш, в центрі уваги всієї пролетарської громадськості.

Питання госпрозрахунку, питання зміцнення фінансової дисципліни мають розв'язуватися з більшовицькою силою на всіх дільницях промисловості.

Під керівництвом комуністичної партії, її ЦК, на чолі з великим вождем і вчителем тов. Сталіном ми дістали величезних перемог на всіх фронтах соціалістичного будівництва, успішно закінчивши п'ятирічку за чотири роки. Під цим же керівництвом пролетаріят успішно розв'яже й завдання 1933 року.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

З М І С Т

Стор.

И. Сталін. Промова на першому всесоюзному з'їзді колгоспників-ударників 19 лютого 1933 р.	3
П. Постишев. Про завдання весняної сівби та постанову ЦК ВКП(б) від 24-I—1933 р.	12
С. Косиор. Підсумки хлібозаготівель і завдання КП(б)У у боротьбі за підне- сення сільського господарства України	27
Микола Скрипник. Методи й проблеми плянувальної роботи в світлі настанов січневого пленуму ЦК ВКП(б)	65
Р. Сальман. Бойові завдання важкої промисловости України в 1933 р.—пер- шому році другої п'ятирічки	81
Б. Миронов. Електрогосподарство України на порозі другої п'ятирічки	97
С. Канарський. Житлове та комунальне господарство в 1933 р.	111
І. Чернявський. Основні завдання пляну республіканської та місцевої важкої промисловости України на 1933 р.	119

РЕДКОЛЕГІЯ: Анісімов А. О., Березіков В. Є., Крижов Л. В., Наумов Д. Б.,
Павлов М. Р., Сальман Р. Б., Супоницький Ш. І., Тун Я. А. (відпов. редактор),
Яновська Н. Е., зав. ред. Каплан Д. А.

ВІД РЕДАКЦІЇ

В 1933 році журнал „Господарство України“ виходитиме в складі 6-ти книжок. № 1—2 журналу являється № 1, № 3—4 являється № 2. Наступна книжка журналу (за травень й квітень) буде № 3 журналу.

ДЕРЖАВНЕ ПЛАНОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ВИДАВНИЦТВО

„ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“

Харків, 22. Будинок Держпромисловости, 6 під'їзд

Вийшла з друку книжка „Народно-господарський план на 1933 рік“, стор. 207.

З М І С Т:

I. Основні завдання 1933 року.	IV. Транспорт та зв'язок
II. Промисловість.	V. На боротьбу за підвищення культурного рівня трудящих.
III. Сільське господарство.	VI. Фінанси.

Д О Д А Т К И:

78 діаграм: 15 років Соц. будівництва на Україні.

Ціна 6 крб. Пересилка по собівартості.

Тираж обмежений, тому В/заявку шліть негайно по одержанні цього.

В-во „Господарство України“.

87646

